

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ДЖЕРЕЛА ОСОБОВОГО ПОХОДЖЕННЯ

Загальна інформація

Компонент освітньо-професійної програми	<i>Вибірковий</i>
Кількість кредитів ECTS	3
Мова навчання	Українська

Мета навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Джерела особового походження» знайомить здобувачів освіти з тенденціями розвитку сучасних знань про історичні джерела, теорію та практику застосування джерел особового походження в історичних дослідженнях.

В рамках опанування дисципліни здобувачі освіти знайомляться зі змінами, які сталися в сучасному джерелознавстві у зв'язку з трансформаціями методологічних засад історичного пізнання, насамперед, «поворотами», які змінили оптику історичних досліджень та сприяли переосмисленню ролі і місця історичних джерел в сучасних історичних дослідженнях.

Метою вивчення дисципліни є ознайомлення здобувачів освіти з джерелами особового походження як особливим видом писемних джерел, його інформаційними можливостями та специфікою використання в історичних дослідженнях.

Передумови вивчення дисципліни

Для результативного опанування знаннями, вміннями, навичками при вивченні даної дисципліни здобувач повинен мати базові знання з історичного джерелознавства, джерелознавства історії України, а також української історіографії та спеціальних історичних дисциплін.

Зміст дисципліни

Змістовий модуль 1. Джерела особового походження – вид історичних джерел

Тема 1. Джерела особового походження: походження та історія поняття.

Тема 2. Джерела особового походження в дослідницьких практиках істориків: сучасні візії.

Змістовий модуль 2. Види та різновиди джерел особового походження

Тема 3. Спогади.

Тема 4. Щоденники.

Тема 5. Епістолярій.

Тема 6. Автобіографії.

Форми та методи навчання

Вивчення дисципліни передбачає організацію та проведення групового навчання на лекційних та семінарських заняттях. На лекційних заняттях відбувається ознайомлення з теоретичним матеріалом, обговорення відомого та опанування невідомого стосовно предмету вивчення. Для унаочнення навчального матеріалу використовуються презентації. На практичних заняттях здобувачі освіти знайомляться зі зразками окремих різновидів джерел, опановують особливості роботи з ними, виконують індивідуальні дослідницькі завдання для актуалізації необхідних прийомів опрацювання інформації джерел. Крім того, за потреби надаються індивідуальні або групові консультації.

Контроль навчальних досягнень

Форми та методи оцінювання:

Поточний контроль – здійснюється на семінарських заняттях (індивідуальне усне опитування, розв'язання проблемних ситуацій) .

Підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Відповідь на семінарському занятті являє собою повідомлення з питання винесеного на обговорення. Цей виступ повинен бути чітко структурований і містити основні результати наукового вивчення проблеми, аргументи з приводу існуючих концептуальних підходів до питання, що вивчається, а також власне бачення доповідачем обговорюваної проблеми у вигляді висновків. Доповідь не повинна тривати більше 10 хвилин. При оцінюванні виступу на семінарському занятті перевага надається самостійним (без використання конспекту) відповідям, які демонструють вільне володіння здобувачем навчальним матеріалом. Обов'язковим є використання історичних джерел під час відповіді на питання семінару (цитування, демонстрація, тощо). При цьому допускається використання ксерокопій текстів джерел, репродукцій зображальних джерел, муляжів речових пам'яток, відео- та аудіозаписів, тощо. Відповіді, що спираються виключно на здобутки історіографії у вивченні різних джерельних комплексів, не можуть бути оцінені максимальною оцінкою, як і відповіді, що являють собою відтворення інформації про джерело або про джерельні комплекси без належного аналізу специфіки створення, з'ясування авторства, інформаційної цінності, особливостей методики їхнього опрацювання.

Здобувачі можуть ставити **питання** в ході обговорення проблем семінарського заняття. Питання також дозволяють виявити ступінь готовності здобувача до розгляду, винесених на семінарське заняття, питань, тому до уваги береться передусім якість питань. Ті з них, які провокують дискусію, актуалізують нові аспекти обговорюваної проблеми, створюють проблемні ситуації можуть бути оцінені високим балом, на відміну від питань репродуктивного характеру. При оцінюванні питань здобувачів їхня кількість принципового значення не має.

Рецензування відповіді на семінарському занятті передбачає визначення рівня виступу з питання семінарського заняття. З позицій власного розуміння питання здобувач повинен оцінити рівень знань свого колеги, вказавши на здобутки та недоліки у відповіді. Рецензія повинна враховувати самостійність суджень доповідача, їх адекватність рівню розвитку історичної науки, здатність аргументовано відстоювати свою точку зору в дискусії.

Доповнення на семінарському занятті передбачає стислий виступ (повідомлення) у розвиток положень, висловлених доповідачем. Доповнення не повинно повторювати аргументацію та фактичний матеріал доповідача. Цінність доповнення полягає у приверненні уваги до тих аспектів обговорюваного питання, які не знайшли висвітлення у виступі доповідача. При оцінюванні доповнень здобувачів їх кількість значення не має.

Тестування застосовується для з'ясування рівня ознайомлення здобувачів освіти з джерелами, які пропонується опрацювати до семінарських занять. Частина балів, відведених для оцінювання роботи на семінарському занятті, виділяється для оцінки тесту.

Самостійна робота передбачає опрацювання проблем, винесених на позааудиторне вивчення. Оцінювання якості самостійної роботи здійснюється в ході написання контрольних робіт з питань, запропонованих для самостійного опрацювання.

Орієнтовний розподіл балів за видами робіт:

- ___% – практичні роботи;
- ___% – лабораторні роботи;
- ___% – комп'ютерне тестування;
- 100% – поточний / підсумковий контроль.

Політика курсу

Здобувач зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, не запізнюватися, мати відповідний зовнішній вигляд. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений викладачем час. Здобувач повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в навчальному процесі.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами визначається «Положенням про академічну доброчесність здобувачів освіти в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка» <https://drive.google.com/file/d/1LBczFimbiTyDU90wxxRhwJaHojnGgZ8x/view> і передбачає:

- ✓ Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- ✓ Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- ✓ Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Матеріально-технічне забезпечення

Навчальна аудиторія, проектор, ноутбук або комп'ютер, методичні матеріали.

Інформаційні ресурси

Література та інформаційні ресурси:

Історичне джерелознавство / Ред. Я.С. Калакури. К., 2017.

Підгаєцький В.В. Основи теорії та методології джерелознавства з історії України ХХ століття: навчальний посібник для історичних ф-тів ун-тів; Дніпропетровський національний ун-т. Д.: Видавництво Дніпропетровського ун-ту, 2001. 392 с.

Острянюк А.М. «Щоденник» професора Бережкова. *Сіверянський літопис*. 1997. № 5. С. 133–139.

Острянюк А.Н. Эпистолярный как историографический источник по истории украинской исторической науки второй половины XIX – начала XX в. *Вспомогательные исторические дисциплины – методология истории в системе гуманитарного знания: материалы XX междунар. науч. конф.* Москва, 31 янв. – 2 февр. 2008 г. : в 2 ч. / редкол. : М.Ф. Румянцева (отв. ред.) и др. ; Рос. гос. гуманитар, ун-т, Ист.-арх. ин-т, Каф. источниковедения и вспомогат. ист. дисциплин. М. : РГГУ, 2008. Ч. 2. С. 506–509.

Острянюк А.М. Епістолярій Д. Яворницького як історіографічне джерело. *Історіографічні та джерелознавчі проблеми історії України. Розвідки з теорії та методології досліджень*: Міжвуз. зб. наук. праць. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2008. С. 242–248.

Острянюк А.М. Невідома автобіографія В. Фохта. *Сіверянський архів*. 2008. № 2. С. 95–99.

Острянюк А.М. Історіографічні джерела особового походження кінця XIX – початку XX ст. (за матеріалами часопису «Київська Старовина»). *Історіографічні та джерелознавчі проблеми історії України. Теорія*.

Методика. Практика: міжвуз. зб. наук. праць / ред. кол.: А.Г.Болебрух (відп. ред.) та ін. Д.: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2009. С. 284–292.

Острянюк А.М. М.В. Довнар-Запольський – Г.А. Максимович: епістолярний вимір. «Сёмья Міжнародныя Доўнараўскія чытанні», міжнародная навук. канф. (2010, Рэчыца). Міжнародная навуковая канферэнцыя «Сёмья Міжнародныя Доўнараўскія чытанні», 1–2 кастрычніка 2010 г.: [матэрыялы] / рэдкал. : В. М. Лебедзева (адк. рэд.) [і інш.]. Гомель : ГДУ імя Ф.Скарыны, 2010. С. 132–141.

Острянюк А.М. «Щоденник» М.Д. Ханенка в листуванні О.І. Ханенка з О.Ф. Кістяківським. *Сіверщина в історії України: Збірник наукових праць*. Київ-Глухів; Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2011. С. 290–294.

Острянюк А. Джерела особового походження: семантика поняття. *Ейдос*. 2011. Вип. 5. С. 230–242.

Острянюк А. Епістолярій істориків як джерело до вивчення їхнього повсякденного життя другої половини ХІХ – початку ХХ ст. *Наукові записки з української історії*: [Збірник наукових статей]. Переяслав-Хмельницький, 2012. Випуск 29. С. 67–72.

Острянюк А.М. Листування російських істориків другої половини ХІХ – початку ХХ ст. як джерело до вивчення історії української історичної науки: методологічні засади джерелознавчого аналізу *Російская империя в исторической ретроспективе*: Випуск VIII / [отв. ред. И.Т. Шатохин]. Белгород: Изд-во «ГиК», 2013. С. 123–127.

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові викладача	Острянюк Андрій Миколайович
Науковий ступінь, вчене звання, посада	Кандидат історичних наук, доцент
Комунікація	Кафедра: історії України, археології та краєзнавства E-mail: ostryanko@ukr.net Телефон: +38-050-908-71-02
Посилання на дисципліну в системах дистанційного навчання	https://moodle.chnpu.edu.ua/course/view.php?id=2896 Zoom: https://us05web.zoom.us/j/86535818640?pwd=FGy2bFqqtHwsk83O6b8JCI9oN8PTZ5.1 Ідентифікатор конференції: 865 3581 8640 Код доступу: 8kwcspw
Консультації	Понеділок, 16.00